Plan van aanpak voor de verdere verbetering van de landelijke monitoring jeugdzorg

Contactgegevens

Tjisse Bosch
tbosch@dsp-groep.nl

Amber van Berkel
avanberkel@dsp-groep.nl

Amsterdam, november 2022

Inhoud

1	**Inleiding**	**4**
2	**Adviesaanvraag**	**5**
3	**Advies**	**6**
3.1	Opzet huidige landelijke monitoring jeugdzorg	6
3.2	Behoefte inventarisatie landelijke monitoring jeugdzorg	7
3.3	Adviezen ter verbetering landelijke monitoring jeugdzorg	13
3.4	Prioritering adviezen	29
4	**Slotwoord**	**30**

1 Inleiding

De directie Jeugd van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben DSP-groep in juli 2022 verzocht om in het kader van monitoring van het jeugdstelsel een plan van aanpak op te stellen voor de verdere verbetering van de landelijke monitoring van de jeugdzorg.

Achtergrond

Voor tijdig (bij)sturen op het jeugdstelsel is het van belang om zicht te hebben op de inhoudelijke en financiële effecten van beleid. Adequate monitoring geeft daarom zicht op het functioneren van het jeugdstelsel op zowel landelijk niveau, lokaal niveau als in de vergelijking tussen gemeenten onderling, en biedt daarmee ook een leeromgeving[1]. Hiervoor bestaan op dit moment niet voldoende beschikbare, goede en tijdige data. Het ministerie van VWS en de VNG formuleren daarom de ambitie om te komen tot betere kwaliteit en beschikbaarheid van data en een betere landelijke integrale monitoring, die inzicht genereert in de prestaties van het jeugdstelsel over de jaren heen.

De landelijke monitoring heeft als doel om het functioneren van landelijk en gemeentelijk beleid beter in beeld te brengen, zodat op basis van feiten keuzes kunnen worden gemaakt en het stelsel beter beheersbaar wordt. Ook dient de monitoring eraan bij te dragen dat Rijk en gemeenten van elkaar en van zichzelf kunnen leren. De doelen kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid, en het evenwicht tussen deze doelen, zijn hierin leidend. Het belang dat aan ieder van deze doelen apart wordt toegekend, is een politieke keuze die zowel op het niveau van gemeenten als op het niveau van het Rijk apart moet worden gemaakt. De landelijke monitor dient in de behoeften van de verschillende stakeholders te voorzien.

Afbakening landelijke monitoring jeugd

De landelijke monitoring van de jeugdzorg[2] bakenen we af tot de centrale dataverzameling en monitoring in de jeugdzorg op basis van landelijk dekkende bronnen met een minimale uniformiteit, met als doel inzicht genereren in de prestaties van het jeugdstelsel over de jaren heen[3]. In het besef dat lokaal en regionaal vaak rijkere data beschikbaar zijn voor de lokale duiding van de situatie en voor verdiepend onderzoek. De werkgroep data en monitoring van de hervormingsagenda benadrukte eerder in haar advies over de structurele monitoring het belang van deze rijkere data voor het vergroten van inzicht en voor het leereffect.

[1] Advies werkgroep data en monitoring hervormingsagenda jeugd, (2021).
[2] De definiëren het begrip jeugdzorg conform de factsheet van het NJI als verzamelnaam voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. De term jeugdhulp omvat alle vormen van hulp en ondersteuning (lvb, opvoedvragen, opvoedhulp, jeugd-lvb en jeugd-ggz) variërend van licht ambulant (vaak vanuit een wijkteam, waaronder mogelijk ook gewone opvoedvragen) tot en met intensieve, zeer gespecialiseerde zorg in een al dan niet gesloten setting (jeugdzorgplus).
[3] In dit plan van aanpak wordt bij de ontwikkeling van het jeugdstelsel gerefereerd aan de ontwikkeling op de doelen voor het jeugdstelsel zoals geformuleerd in de hervormingsagenda jeugd: een beter en beheersbaar stelsel. Het stelsel is ook breder van scope dan alleen jeugdzorg, maar raakt ook aan ontwikkelingen in de pedagogische basis, preventie en andere relevante onderdelen van het sociaal domein.

2 Adviesaanvraag

Aanpak

De opdracht aan DSP-groep valt uiteen in twee deelopdrachten:

1. de behoefte inventarisatie, resulterend in een geprioriteerd plan van aanpak voor de verdere verbetering van de landelijke monitoring van de jeugdzorg en
2. een voorstel voor een (aanzet tot een) basisset aan indicatoren voor een centrale monitor jeugdstelsel

Het voorliggend plan van aanpak heeft betrekking op deelopdracht 1. Als doelstelling voor het plan van aanpak formuleren we: komen tot voorstellen die bijdragen aan de ontwikkeling van een betere landelijke integrale monitoring en een data gedreven jeugdstelsel[4]. De verbetering van kwaliteit en beschikbaarheid van data is daarbij randvoorwaardelijk.

Aan de behoefte inventarisatie is invulling gegeven door de databehoefte vanuit de perspectieven van Rijk, gemeenten en aanbieders transparant te maken gerelateerd aan ieders taken en verantwoordelijkheden. Daarvoor is een literatuuronderzoek uitgevoerd en zijn gesprekken gevoerd met onder meer gemeenten, aanbieders, de betrokken ministeries, professionals, toezichthouders en experts data en monitoring in het jeugddomein. Op basis van de behoefte inventarisatie is een plan van aanpak opgesteld met adviezen voor de verdere verbetering van de landelijke monitoring van de jeugdzorg. De adviezen in het plan van aanpak zijn - binnen de mogelijkheden van de opdracht – uitgewerkt en geprioriteerd.

VWS en de VNG hebben bij de uitvoering van de behoefte inventarisatie als klankbordgroep meegedacht over de opzet van de inventarisatie, en hebben meegelezen op de adviezen in het plan van aanpak.

Leeswijzer

Deze rapportage heeft betrekking op deelopdracht 1 en is als volgt opgebouwd:

- Toelichting op de opzet van de huidige landelijke monitoring jeugdzorg
- De behoefte inventarisatie structurele monitoring
- Adviezen verbetering data en monitoring jeugd
- Prioritering van adviezen

[4] We definiëren een data gedreven jeugdstelsel als een stelsel waarin betrokken partijen op organisatieniveau het vermogen hebben om - gegeven hun verantwoordelijkheden - data te lezen, ontsluiten en vertalen naar informatie, en dat zij in staat zijn om deze informatie samen met domeinkennis te interpreteren naar bruikbare inzichten voor besluitvorming, sturing, leren, etc.

3 Advies

3.1 Opzet huidige landelijke monitoring jeugdzorg

Uitgangspunt

In de Jeugdwet wordt ervan uitgegaan dat gemeenten effectiever en efficiënter sturing kunnen geven op de jeugdzorg omdat zij beter zicht hebben op de lokale situatie[5]. Gemeenten maken daartoe inrichtingskeuzes in het lokale en regionale stelsel en leggen daarover democratische verantwoording af aan gemeenteraden. Het Rijk behoudt als stelselverantwoordelijke ook een verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg[6], die zij invult als een kader stellende, stimulerende en ondersteunende rol[7]. Daaruit volgt een generieke informatiebehoefte over het functioneren van het stelsel als geheel. Voor de landelijke monitoring van de jeugdzorg vragen beide verantwoordelijkheden om evenwicht tussen enerzijds uniformering ten behoeve van landelijk en vergelijkbaar inzicht in het functioneren van het stelsel als geheel, en anderzijds gemeentelijke autonomie ten behoeve van lokale beleidsvrijheid om jeugdhulp efficiënt en goed te organiseren.

Situatieschets

Vanuit meerdere bronnen wordt centrale data ontsloten over het functioneren van het jeugdstelsel[8]. In termen van monitoring regelt de Jeugdwet het centraal ontsluiten van generieke beleidsinformatie over het gebruik van jeugdzorg. De beleidsinformatie Jeugd bestaat uit drie onderdelen:

- Halfjaarlijks publiceert het CBS de actuele cijfers over jeugdzorg.
- In aanvulling op deze halfjaarlijkse tabellen en rapportages publiceert het CBS op ad-hoc basis aanvullende tabellen op basis van concrete informatievragen van ministeries of gemeenten.
- De betrokken ministeries laten regelmatig nadere, meer kwalitatieve, onderzoeken uitvoeren om zo de reguliere halfjaarlijkse cijfers beter te kunnen doorgronden en duiden.

Op landelijk niveau is daarnaast de Jeugdmonitor ontwikkeld met scores op maatschappelijke indicatoren die een effect hebben op het jeugdhulpgebruik. De resultaten van de Jeugdmonitor worden ontsloten via een website en een jaarlijkse rapportage.

Naast de uitvraag van beleidsinformatie door het CBS bij aanbieders, wordt centraal data over gemeentelijke financiën ontsloten via 'Informatie voor Derden (Iv3)' en verwerken gemeenten en aanbieders met betrekking tot het financieel-administratieve proces data in het berichtenverkeer conform vastgestelde informatiestandaarden. Daarnaast zijn er databronnen als DigiMV die centrale data bevatten over het stelsel.

[5] Commissie van Wijzen, (2021). *Jeugdzorg: een onderwerp van aanhoudende zorg. Uitspraak en advies van de arbitragecommissie inzake het geschil tussen Rijk (ministerie van VWS) en gemeenten (VNG) over de structurele financiering van de jeugdzorg.* Den Haag.
[6] ZonMw, (2018). *Eerste evaluatie Jeugdwet.* Den Haag.
[7] Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 3 en 5.
[8] Zie ook inventarisatie in het advies werkgroep data en monitoring hervormingsagenda jeugd, 2021.

Een aantal centrale databronnen bevat dus generieke informatie over aantallen en uitgaven in de jeugdzorg. Door knelpunten in enerzijds de zeggingskracht, beschikbaarheid en toegankelijkheid van data(bronnen) en anderzijds het gebruik van data en monitoring kan echter geen optimaal gebruik worden gemaakt van deze beschikbare data[9]. Zo blijken landelijk dekkende bronnen moeilijk te koppelen, onder meer door gebrek aan uniformiteit in gehanteerde indelingen en definities. Met andere woorden, een investering in de verbetering van data en de landelijke monitoring lijkt een bijzonder kosteneffectieve manier om bij te dragen aan zicht op het functioneren van het jeugdstelsel.

3.2 Behoefte inventarisatie landelijke monitoring jeugdzorg

3.2.1 Perspectief Rijksoverheid

De informatiebehoefte van het Rijk komt voort uit haar stelselverantwoordelijkheid. Binnen deze stelselverantwoordelijkheid kan de behoefte aan data die het Rijk heeft, verschillen afhankelijk van de verschillende stadia in het beleidsproces (agendering, onderbouwing, monitoring, evaluatie), zoals op de mate van gewenste nauwkeurigheid, type informatie en actualiteit.

In het algeheel geldt dat het Rijk, voor de uitvoering van haar stelselverantwoordelijkheid, behoefte heeft aan gedetailleerde informatie, zowel voor kosten als gebruik, die tevens aan elkaar kunnen worden gekoppeld. Hiermee wordt het mogelijk om zicht te krijgen op:

- het functioneren van- en ontwikkelingen in het stelsel in termen van kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid.
- de inhoudelijke effecten van de door de verschillende partijen in het stelsel in gang gezet beleid, inzake kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid, zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau.
- (de ontwikkeling van) de gemeentelijke uitgaven aan jeugdzorg en (gekoppeld aan) kwantitatieve gegevens/informatie over het jeugdzorggebruik in gemeenten.

Daaruit volgt een focus op het functioneren van het stelsel als geheel en niet op het beoordelen van (politieke) afwegingen en inrichtingskeuzes van individuele gemeenten, zolang zij aan de eisen van de Jeugdwet voldoen. Inzicht in zorggebruik en uitgaven van gemeenten is nodig voor de landelijke monitoring om overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten, regio's en instellingen te signaleren. Landelijke monitoring draagt bij aan tijdig inzicht in het functioneren van het stelsel waardoor (bij)sturen beter mogelijk is.

Overkoepelend is vanuit Rijksperspectief dus behoefte aan inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel over de jaren heen op de stelseldoelen kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid, en het evenwicht tussen deze doelen. Een eerste operationalisering hiervan is als volgt[10]:

[9] Advies werkgroep data en monitoring hervormingsagenda jeugd, 2021.
[10] Conform de operationalisatie van de stelseldoelen in de VWS monitor, uit: RIVM, (2017). *Adviesnotitie doorontwikkeling VWS-monitor*.

Stelseldoel	Definitie	Dimensies
Kwaliteit	De geleverde hulp en zorg draagt bij aan de beoogde uitkomsten. "*Doet de jeugdzorg die geboden wordt ook wat het moet doen?*"	▪ Effectiviteit ▪ Cliëntgerichtheid ▪ Voldoet aan (wetenschappelijke/ medische) kennis en inzichten
Toegankelijkheid	Jeugdigen en gezinnen die baat hebben bij jeugdzorg, krijgen deze ook tijdig. "*Kunnen mensen die jeugdzorg nodig hebben die ook krijgen?*"	Beschikbaarheid: ▪ Wachttijden ▪ (Door-)verwijzingen ▪ Tegemoetkoming van het aanbod aan vraag en behoefte Bereikbaarheid: ▪ Over- en onderconsumptie ▪ Taal- en cultuurbarrières
Betaalbaarheid	De collectieve uitgaven voor jeugdzorg zijn beheersbaar en dragen daarmee bij aan een financieel houdbaar stelsel. "*Kunnen we de jeugdzorg nu én op lange termijn met elkaar betalen?*"	▪ Voldoende zicht op structurele ontwikkeling van uitgaven en daaraan gekoppeld zorggebruik op zowel lokaal als landelijk niveau.

Over het monitoren van kwaliteit in de jeugdzorg bestaat consensus over de wenselijkheid, maar ook over de complexiteit hiervan. In de uitspraak van de Commissie van Wijzen en de hervormingsagenda worden daartoe voorstellen geformuleerd, waaronder het opstellen van kwaliteitsstandaarden en het vatstellen van een uniforme set outcome indicatoren waar in het veld consensus over bestaat. In dit plan van aanpak gaan we ervan uit dat in data en monitoring aansluit op deze ontwikkelingen.

3.2.2 Perspectief gemeenten

Vanuit hun wettelijke taak en verantwoordelijkheid hebben gemeenten een lokale informatiebehoefte die veelal specifieker is dan de landelijke informatiebehoefte. De functie van landelijke monitoring zit voor gemeenten vanuit hun taken en verantwoordelijkheden vooral in het potentiële leereffect dat ontstaat door het kunnen duiden van de eigen situatie ten opzichte van anderen en het kunnen vergelijken tussen gemeenten en regio's.

Het leereffect treedt op wanneer de landelijke monitor het functioneren van het stelsel (aantallen gekoppeld aan uitgaven) feitelijk en transparant maakt en aan de resultaten vervolgens lokaal duiding kan worden gegeven. Dit wordt gespecificeerd in drie randvoorwaarden:

- De herkenbaarheid van data en monitoring voor gemeenten en aanbieders. Data en monitoring moeten qua detailniveau en definities te duiden en toepasbaar zijn in de lokale context.

- De mogelijkheid tot het differentiëren van landelijke data jeugd naar kenmerken van gemeenten, waaronder de inrichtingskeuzes van gemeenten als inkoopmodel of type toegang.
- De mogelijkheid tot het genereren van een integraal perspectief door het kunnen koppelen van landelijke data jeugd aan data over andere leefdomeinen

Gemeenten hebben daarnaast de behoefte dat landelijke monitoring inzicht geeft in de uitvoerbaarheid van de Jeugdwet: krijgen gemeenten de financiën en hebben zij voldoende uitvoeringskracht voor de taken waartoe het Rijk gemeenten vanuit de Jeugdwet verplicht? Onderliggend wordt ervoor gepleit om ook fundamentele vragen over bijvoorbeeld de reikwijdte van jeugdhulp (welke zorg willen wij als samenleving bieden?) vanuit de landelijke monitoring te kunnen beantwoorden omdat dergelijke vragen zich niet goed op niveau van individuele gemeenten laat monitoren.

Door de variatie tussen gemeenten is het mogelijk dat individuele gemeenten meer of minder nadruk leggen op de informatiebehoefte zoals hier weergegeven. We constateren dat lokale inrichtingskeuzes kunnen leiden tot een minder gedetailleerdere informatiebehoeften dan landelijk wordt vastgesteld, bijvoorbeeld vanuit de keuze voor de Taakgerichte Uitvoeringsvariant[11]. Enige variatie in de lokale informatiebehoeften achten we gegeven het gedecentraliseerde stelsel onvermijdelijk.

3.2.3 Perspectief aanbieders

Vanuit aanbiedersperspectief wordt het belang van data voor leren binnen het stelsel benadrukt. Data en monitoring draagt daaraan bij als vanuit data vragen worden geformuleerd en daar onderzoek en duiding op volgen, om zo goede praktijken en inrichtingskeuzes te onderscheiden. Net als gemeenten benadrukken aanbieders dat herkenbaarheid van data, verdere detaillering en meer uniformiteit randvoorwaarden zijn voor leren tussen organisaties, gemeenten en regio's en voor het beperken van administratieve lasten.

Vanuit een onderzoeksperspectief wordt daarbij gepleit voor meer mogelijkheden om (op persoonsniveau) met centrale data onder meer de prevalentie van specifieke problematiek en de effectiviteit zorg en ondersteuning te onderzoeken. Aansluitend pleiten aanbieders om de werking van het jeugdstelsel in de landelijke monitoring te relateren aan de maatschappelijke doelen van de Jeugdwet. In termen van monitoring betekent dat een bredere scope dan sec zorg- en hulpverlening door verbreding naar beoogde maatschappelijke resultaten en de doelen uit de Jeugdwet als normaliseren en een sterke pedagogische basis. Idealiter maakt dat integraal perspectief onderdeel uit van de monitoring, maar als minimale voorwaarde geldt de toegankelijkheid van data en het kunnen koppelen van databronnen.

Aanbieders constateren tot slot dat het gebruiken van data en monitoring bij aanbieders en gemeenten niet vanzelfsprekend is. Dat hangt samen met toegang tot data, en met beschikbare capaciteit en expertise voor

[11] We zijn ons ervan bewust dat gemeenten die de Taakgerichte Uitvoeringsvariant hanteren hier verschillende opvattingen over hebben. We willen er hierop wijzen dat lokale inrichtingskeuzes ertoe *kunnen* leiden dat gemeenten andere informatiebehoeften hebben.

het duiden en opvolgen van data en monitoren. Aanbieders constateren dat partijen teveel 'het wiel zelf uitvinden' bij vergelijkbare opgaven. Hierin kan verbetering plaatsvinden door uniformering en detaillering van databronnen als voorwaarde voor leren en door centrale monitoringsresultaten te voorzien van proactieve terugkoppeling en opvolging in de lokale / regionale context.

3.2.4 Consensus: gedeeld perspectief

Hoewel Rijk, gemeenten en aanbieders vanuit hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden verschillende informatiebehoeften hebben - en daarmee andere eisen stellen aan de landelijke monitoring van het jeugdstelsel - komen hun behoeften op belangrijke punten overeen.

Als doel van de landelijke monitoring onderschrijven zij allen om het functioneren van het jeugdstelsel inzichtelijk te maken om daarmee zowel tijdig (bij)sturen als leren binnen het stelsel te faciliteren. Daarmee dient de monitor twee subdoelen:

1. Signaleren van overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten, regio's en instellingen.
2. In beeld brengen van ontwikkelingen over de jaren heen.

Bij de operationalisatie van de minimale informatiebehoefte ('*wat wil je minimaal weten?*') blijkt geen eenduidig antwoord voorhanden[12]. De vraag '*wat wil je weten*' vermengt zich met de vraag '*wat zouden we kunnen weten*'. Op hoger abstractieniveau is er vanuit Rijksperspectief en gemeenteperspectief consensus dat landelijke monitoring op stelselniveau in ieder geval zicht moet bieden in:

- Aantallen jeugdigen in zorg
- Aantallen instroom, doorstroom en uitstroom
- Duur, intensiteit en zorgpaden/-patronen van geleverde jeugdzorg
- Verwijsstromen
- Wachttijden
- Kosten

Voor deze punten geldt dat voor de minimale informatiebehoefte gedifferentieerd moet kunnen worden naar categorieën (zorgtypen) met voldoende zeggingskracht en dat aantallen gekoppeld worden aan uitgaven. Onderliggend wordt de wens geuit tot verder differentiëren naar zorgzwaarte, en wordt vanuit meerdere perspectieven gepleit voor het duiden van aantallen en kosten in een bredere maatschappelijke context.

Om vanuit de minimale landelijke informatiebehoefte te komen tot een basisset aan indicatoren voor een centrale monitor jeugdstelsel, is verder gesprek gewenst. De minimale landelijke informatiebehoefte kan nog wijzigen omdat uitwerking op onderdelen afhankelijk is van investering in data en monitoring (bijvoorbeeld in

[12] Wel zijn er indicatorensets beschikbaar op thema of op onderdelen van de jeugdzorg. Zo wijzen we op de operationalisatie van indicatoren van het ministerie van Justitie en Veiligheid met informatie centraal minimaal beschikbaar moet zijn op basis van Kamermoties en toezegging aan de Tweede Kamer: het aantal gedwongen en vrijwillige uithuisplaatsingen, het aantal uithuisplaatsingen en herzieningen daarvan en de paramaters zoals genoemd in de motie-Hijink: instroom JB-maatregelen, JB-caseload en volume JB-ers.

de verdere detaillering en uniformering in de landelijke databronnen), en omdat bij uitwerking kan blijken dat het gewenste detailniveau leidt tot een onwenselijke verhoging van administratieve lasten. We wijzen er tot slot op dat bij het verder concretiseren van indicatoren én het uitwerken van adviezen om te voorzien in indicatoren niet altijd sprake is van consensus. Dit wordt verder besproken in de adviezen.

3.2.5 Uitgangspunten landelijke monitoring jeugdzorg (toetsingskader)

De werkgroep data en monitoring van de hervormingsagenda jeugd heeft in haar advies ter verbetering van de landelijke monitoring van de jeugdzorg uitgangspunten geformuleerd. We stellen deze uitgangspunten voor als toetsingskader bij het operationaliseren van een basisset indicatoren voor de landelijke monitoring jeugdzorg en voor het verder ontwikkelen van data en monitoring jeugd.

Nr.	Uitgangspunt
1.	**De landelijke monitoring van de jeugdzorg heeft als doel het functioneren van het jeugdstelsel inzichtelijk te maken om daarmee zowel tijdig (bij)sturen als leren binnen het stelsel te faciliteren, met als subdoelen:** - Signaleren van overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten, regio's en instellingen. - In beeld brengen van ontwikkelingen over de jaren heen.
2.	**Monitoring volgt het stelsel** - De wijze en de mate van monitoring moeten passen in het bestuurlijk en financieel stelsel. - De geselecteerde indicatoren alsmede de zeggingskracht van data worden beoordeeld op basis van het doel waartoe gemonitord wordt.
3.	**De centrale monitoring van de jeugdzorg is gebaseerd op landelijk dekkende bronnen** - Waar mogelijk wordt uitgegaan van bestaande bronnen die zowel landelijke als regionale inzichten bieden, en die dus op een minimale uniforme leest zijn geschoeid. Hierbij zijn eenduidige definities en het spreken van een gemeenschappelijke taal cruciaal. - Niet alle regionale details worden zichtbaar in de centrale monitoring van de jeugdzorg.
4.	**De verbetering is gericht op het verhogen van inzicht door vereenvoudigen** - Het verbeteren, verbinden en beter gebruiken van bestaande data en bronnen heeft prioriteit boven aanvullende data verzamelen. Verbeteringen die daaraan bijdragen (en dus het meest vereenvoudigen) krijgen voorkeur. - Investeringen in aanvullende data-verzameling en uniformering vinden alleen plaats wanneer deze opwegen tegen de waarde van informatie en dus bij voldoende en legitieme reden vanuit het doel van monitoring.
5.	**De centrale monitoring heeft een afgebakende scope** - De informatiebasis op regionaal/gemeentelijk niveau is het vertrekpunt. Als data ook op een lager niveau dan centraal verzameld kunnen worden, dan heeft dat voorkeur. - Er blijft een eigen verantwoordelijkheid én een eigen informatiebehoefte van gemeenten en aanbieders om data te verzamelen, te monitoren en van data te leren. - Verrijking, duiding, verdieping en leren dient daarom met name lokaal/regionaal te gebeuren.

3.2.6 Ambities volgend uit de behoefte inventarisatie

Uit de behoefte inventarisatie volgen onderstaande ambities voor de verbetering van de landelijke data en monitoring jeugdzorg. Deze worden gebruikt bij de prioritering van de adviezen in het plan van aanpak.

1. Herijk het opdrachtgeverschap in data en monitoring jeugd

De eerste ambitie is gericht op samenhang in de sturing op de ontwikkeling van data en monitoring jeugd. Rijksoverheid en gemeenten investeren nu gelijktijdig in data en monitoring: van verbetering binnen databronnen en het ontsluiten van nieuwe data uit bestaande bronnen, tot nieuwe data-uitvragen en het opzetten van nieuwe monitors. Deze ontwikkelingen vinden vaak gelijktijdig plaats met risico's op overlap, ondermijning en verdere versnippering. Voor partijen in het veld blijkt het lastig om op de ontwikkelingen te anticiperen. Het lijkt wenselijk dat meer eenduidig sturing wordt gegeven op basis van een meerjarige strategie data en monitoring jeugd, onder eindverantwoordelijkheid van VWS als stelselverantwoordelijke.

2. Investeer in de detaillering, uniformering en toegankelijkheid van landelijke databronnen

De tweede ambitie is gericht op de (verdere) detaillering en uniformering binnen en tussen landelijke databronnen (beleidsinformatie jeugd, Iv3, berichtenverkeer en DigiMV). Samen met meer toegankelijkheid van deze bronnen zijn dat randvoorwaarden voor de koppeling tussen bronnen. De daaruit volgende verbetering van (het gebruik en herkenbaarheid van) data en monitoring is nodig om te voorzien in de minimale landelijke informatiebehoefte en draagt tevens bij aan het vergroten van het leereffect op lokaal en regionaal niveau en het ontsluiten van data voor aanbieders, onderzoekers en toezichthouders.

3. Investeer in een centrale, integrale data-infrastructuur

De derde ambitie is gericht op het inrichten en borgen van een centrale, integrale data-infrastructuur voor het technisch en operationeel kunnen koppelen van landelijk dekkende databronnen met data op persoonsniveau in de jeugdzorg aan databronnen met gegevens over andere leefdomeinen en aan databronnen in de jeugdzorg op lokaal en regionaal niveau. Adviezen onder ambitie 2 dragen bij aan het koppelen van databronnen zonder dat zeggingskracht verloren gaat. De aanpassing van databronnen zelf zorgt echter nog niet voor het technisch en praktisch kunnen verbinden van data. Dat vraagt ook infrastructurele oplossingen.

4. Investeer in een data gedreven stelsel

De vierde ambitie is gericht op investeren in een data gedreven stelsel. In de praktijk blijft potentieel in data en monitoring onbenut wanneer organisaties niet goed met data kunnen werken. De mogelijkheden van data gedreven werken vergroten en investeren in de ontwikkeling van gemeenten en aanbieders met voldoende capaciteit en expertise vraagt om ondersteuning die direct aansluit bij de praktijkbehoefte.

3.3 Adviezen ter verbetering landelijke monitoring jeugdzorg

Dit plan van aanpak bevat adviezen op basis van de behoefte inventarisatie en de daaruit volgende ambities voor de verbetering van de landelijke data en monitoring jeugdzorg. Overkoepelend is een ***structuuradvies*** geformuleerd over de sturingswijze van Rijk en gemeenten op de ontwikkeling van data en monitoring. Daaronder zijn drie lijnen met ***inhoudelijke adviezen*** opgenomen voor de verdere verbetering van data en monitoring. In onderstaand schema is de opzet van het plan van aanpak weergegeven.

1.	**Herijk het opdrachtgeverschap in data en monitoring jeugd**	
	1A. Richt een centrale governance in voor de ontwikkeling van data en monitoring	
	1B. Creëer een afstemmingsprocedure waar nieuwe data-uitvragen worden gecoördineerd	
2. Detaillering, uniformering en toegankelijkheid databronnen	**3. Een centrale en integrale data-infrastructuur**	**4. Een data gedreven stelsel**
2A. Continueer de implementatie van de Iv3 standaarden	3A. Richt een centrale, integrale data-infrastructuur op	4A. Start een actieplan data gedreven werken
2B. Ontsluit het berichtenverkeer voor beleidsinformatie jeugd en derden	3B. Zorg dat alle gemeenten toegang hebben tot centrale CBS-data	4B. Ondersteun gemeenteraden met data en monitoring
2C. Laat de indeling van de beleidsinformatie jeugd en Iv3 op elkaar aansluiten	3C. Ontwikkel een centrale populatiemonitor jeugd voor het meten van maatschappelijk resultaat	4C. Evalueer de toepassing en opvolging van de Jeugdmonitor en de beleidsinformatie jeugd

In subparagraaf 3.3.1 t/m 3.3.4 wordt steeds een van de advieslijnen uitgewerkt. De adviezen worden voorzien van prioritering en worden geconcretiseerd voor zover mogelijk binnen de timing, looptijd en opzet van deze opdracht[13]. In paragraaf 3.4 wordt de prioritering van de adviezen verder toegelicht.

Het uitwerken van adviezen vraagt om balans tussen concretiseren en draagvlak. De adviezen komen voort uit concrete behoeften van partijen in de behoefte inventarisatie, maar niet alle adviezen kunnen rekenen op consensus. Wanneer gekozen wordt voor een *procesvoorstel* in plaats van *een inhoudelijk advies*, is dat met de overweging dat meer consensus over de uitwerking wenselijk is voor een gedegen en gedragen verbetering, dat Rijk en/of VNG waarde hechten aan een gefaseerde aanpak of dat verdere uitwerking specifieke expertise vraagt dan wel uitwerking met het veld.

[13] We benadrukken dat bij het opstellen van dit plan van de aanpak de auteurs geen inzage hebben in de formulering en de inhoudelijke keuzes van de hervormingsagenda. De adviezen beogen zo goed mogelijk aan te sluiten bij de *verwachte* uitkomsten van de hervormingsagenda, maar we sluiten niet uit dat adviezen straks (op onderdelen) moeten worden herzien of aangescherpt.

3.3.1 Advies 1: Herijk het opdrachtgeverschap data en monitoring jeugd

Constatering: Rijk, gemeenten en aanbieders investeren gelijktijdig in data en monitoring jeugd. Dit strekt van verbetering binnen databronnen en het ontsluiten van nieuwe data uit bestaande bronnen, tot nieuwe data-uitvragen en het opzetten van nieuwe monitors. Deze ontwikkelingen vinden vaak gelijktijdig plaats met risico's op overlap, ondermijning en verdere versnippering. Voor partijen in het veld blijkt het ingewikkeld om op de ontwikkeling van data en monitoring te anticiperen. Om de fragmentatie in data en monitoring te dempen, is een meer eenduidige en transparante aansturing gewenst.

1a – Richt een centrale governance in voor de ontwikkeling van data en monitoring	
Knelpunt	Besluitvorming over opdrachten en investeringen in data en monitoring jeugd vindt plaats binnen verschillende gremia. Er is daardoor geen gecoördineerde sturing op de verbetering van data en monitoring. De verschillende initiatieven zijn niet op elkaar aangesloten waardoor zorgdragen voor samenhang arbeidsintensief en relatieafhankelijk blijkt. Voor partijen in het veld is het ingewikkeld om tijdig te anticiperen op ontwikkelingen in data en monitoring.
Advies	De Rijksoverheid en gemeenten geven eenduidig sturing aan de ontwikkeling van data en monitoring jeugd, onder eindverantwoordelijkheid van VWS als stelselverantwoordelijke. Met een gezamenlijke en transparante meerjarige strategie data en monitoring jeugd geven Rijk en gemeenten duidelijkheid aan het veld over ambities en beoogde investeringen.
Prioriteit	**Hoog.** Dit advies heeft de hoogste prioriteit omdat over de inhoudelijke adviezen vaak geen volledige consensus bestaat binnen en tussen de perspectieven. Keuzes over eenduidige ambitie en sturing draagt randvoorwaardelijk bij aan de effectiviteit van de overige adviezen.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: stel als Rijk en gemeenten per 2023 een gezamenlijke, meerjarige strategie op voor data en monitoring jeugd. De strategie expliciteert de ambities, beoogde investeringen en de samenhang tussen de beoogde investeringen. We adviseren om de hervormingsagenda en de adviezen uit dit geprioriteerde plan van aanpak in deze strategie op te nemen. Stel deze meerjarige strategie formeel vast en betrek daarbij ook de ministeries van Justitie en Veiligheid, BZK en Financiën.
2.	Advies: stel als Rijk en gemeenten per 2023 een passende governance structuur op voor de uitvoering van de meerjarige strategie data en monitoring jeugd. We adviseren een governance structuur bestaande uit een centrale coördinerende werkgroep met vertegenwoordiging vanuit de verschillende ministeries en de VNG, onder regie van VWS als stelselverantwoordelijke. Een adviesrol voor een expertgroep waarin zowel technische en inhoudelijke expertise van het jeugddomein als het professional- en cliëntenperspectief is vertegenwoordigd ligt voor de hand. Voor de eenduidige coördinatie op data en monitoring kan de meerjarige strategie dienen als basis, uitgewerkt in een concrete werkagenda. De werkagenda biedt mogelijkheid om de formeel vastgestelde strategie jaarlijks te herijken op basis van nieuwe ontwikkelingen. Let op: de benodigde inzet voor de governance structuur is afhankelijk van het ambitieniveau en de mate van duidelijkheid waarin de meerjarige strategie voorziet. We adviseren om in de strategie zoveel mogelijk potentiële twistpunten te beslechten (zie bijvoorbeeld advies 2a t/m 2c).

3.	Advies: neem in de meerjarige strategie een reglement op over de opzet en de werkwijze van de centrale coördinerende werkgroep. De werkwijze van de werkgroep wordt daarmee formeel vastgesteld. Op basis van de behoefte inventarisatie adviseren we om in ieder geval de volgende taken op te nemen: - De werkgroep voorziet in een transparant overzicht van opdrachten en ontwikkelingen in data en monitoring jeugd. De betrokken ministeries en de VNG committeren zich in de meerjarige strategie aan het tijdig informeren van de werkgroep. - De werkgroep adviseert bij voorgenomen opdrachten en investeringen ten behoeve van samenhang in data en monitoring op basis van een vastgesteld toetsingskader[14]. Bij stagnatie of conflict is er een (bestuurlijke) escalatieroute. - De werkgroep adviseert over de aansluiting van 'nieuwe' partijen op de landelijke monitoring als daar aanleiding toe, zoals recent bijvoorbeeld met de Raad voor de Kinderbescherming. - De werkgroep inventariseert periodiek de verbeterwensen vanuit Rijk, gemeenten en aanbieders over de landelijk dekkende databronnen, en stemt deze af met de beheerders van de databronnen voor continue verbetering van kwaliteit en gebruiksvriendelijkheid. - De werkgroep stelt minimale randvoorwaarden vast voor nieuwe opdrachten en investeringen ten aanzien van uniformiteit en toegankelijkheid om het (toekomstig) koppelen van databronnen te vereenvoudigen. De formulering van deze randvoorwaarden is afhankelijk van keuzes in advies 2 en advies 3. Deze randvoorwaarden zouden in ieder geval opgenomen kunnen worden in opdrachten die worden verstrekt vanuit het Rijk en de VNG.
Voorgestelde planning	
2023	1. De ministeries van VWS, J&V, BZK en Financiën en de VNG spreken zich op basis van de hervormingsagenda en dit geprioriteerde plan van aanpak uit voor het opstellen van een gezamenlijke meerjarige strategie data en monitoring jeugd. 2. Onder regie van VWS geven zij in Q1 2023 opdracht tot het uitwerken van deze strategie met bijbehorend taakomschrijving en toetsingskader voor de governance structuur in de vorm van een centrale coördinerende werkgroep. 3. De meerjarige strategie wordt in de eerste helft van onder regie van VWS door de betrokken partijen uitgewerkt en uiterlijk in Q3 2023 vastgesteld. VWS, J&V en de VNG nemen de gedeelde verantwoordelijkheid om de vastgestelde strategie te communiceren met het veld. 4. VWS start in Q3 2023 in afstemming met de betrokken ministeries en de VNG met het operationeel opzetten van de governance structuur volgend uit de meerjarige strategie data en monitoring. Daarbij wordt ook een interdepartementale inventarisatie uitgevoerd van alle lopende opdrachten en investeringen in de landelijke data en monitoring jeugd. 5. De coördinerende werkgroep treedt per 1 oktober 2023 in werking en stelt in Q4 2023 op basis van de vastgestelde meerjarige strategie haar eerste werkagenda op.

[14] We gaan ervanuit dat de uitgangspunten voor de centrale, landelijke monitoring van de jeugdzorg (paragraaf 3.2.5) ook voor gebruik in deze context toepasbaar is als toetsingskader.

1b - Creëer een afstemmingsprocedure waar nieuwe data-uitvragen worden gecoördineerd	
Knelpunt	Besluitvorming over nieuwe data-uitvragen vindt plaats binnen verschillende gremia. Afwegingen worden daardoor niet altijd in samenhang genomen en legitieme databehoeften vanuit Rijk, gemeenten, aanbieders, onderzoekers en toezichthouders komen niet altijd tot hun recht. Dit geeft risico op verdere fragmentatie en administratieve lasten, en op het ontbreken van relevante inzichten voor het stelsel.
Advies	De Rijksoverheid verkent in 2023 of 2024 met het veld de behoeften en mogelijkheden voor een eenduidige, transparante en uitvoerbare procedure voor de afstemming en besluitvorming over nieuwe data-uitvragen vanuit centrale, landelijk dekkende databronnen. Besluitvorming kan plaatsvinden op basis van een vastgesteld toetsingskader en is voor het veld navolgbaar. Een eenduidige, transparante procedure helpt om de scope van de landelijke monitoring te bewaken, en biedt gelijktijdig een kader voor het honoreren van verzoeken tot nieuwe data-uitvragen vanuit het Rijk, gemeenten en het veld.
Prioriteit	**Midden.** De waarde van het advies voor het veld lijkt hoog, maar de uitwerking kan volgen op de meerjarige strategie data en monitoring en bijbehorende governance structuur (advies 1a).
Mogelijke stappen	
1.	Advies: verken vanuit het ministerie van VWS in 2023 samen met het ministerie van Justitie en Veiligheid en de VNG de behoeften en mogelijkheden voor afstemming en besluitvorming over nieuwe data-uitvragen vanuit centrale, landelijk dekkende databronnen. Het ligt voor de hand om een uitvoerbare procedure samen met het veld te ontwikkelen (aanbieders, kennisinstituten, toezicht en wetenschap). We adviseren om de volgende uitgangspunten voor een procedure in de verkenning mee te nemen: - De procedure wordt uitgevoerd onder regie van VWS als stelselverantwoordelijke. We adviseren om de uitvoering en de toetsing te beleggen bij de centrale coördinerende werkgroep (advies 1a), zodat deze in samenhang plaatsvindt met de bredere ontwikkeling van data en monitoring jeugd. - Gemeenten, aanbieders, onderzoekers en toezichthouders weten waar zij verzoeken tot aanvullende data-uitvragen vanuit landelijk dekkende databronnen kunnen indienen. - De verzoeken worden onderbouwd en beoordeeld met een vastgesteld toetsingskader[15]. - Periodiek (eens per half jaar) worden verzoeken voor nieuwe data-uitvragen door de uitvoerende partij gefilterd, waarna kansrijke verzoeken ter advies worden voorgelegd aan een expertgroep met zowel technische als inhoudelijke expertise van het jeugddomein. Het advies wordt meegewogen in de besluitvorming. - Voor indieners van verzoeken is de besluitvorming bij toekenning en bij afwijzing transparant. - Toets de procedure voor inwerkingtreding samen met het veld op eenvoud en uitvoerbaarheid.
2.	Advies: verken vanuit het ministerie van VWS in afstemming met bovengenoemde partijen ook de behoefte en mogelijkheden voor een procedure voor de inventarisatie en afweging van kennisbehoeften vanuit onderzoeksperspectief. Aansluiten bij de hierboven genoemde verkenning lijkt passend. Ook wijzen we op de hervormingsagenda die naar verwachting afspraken bevat over het centraal ontsluiten van kennisbehoeften middels een landelijke kennisagenda met urgente kennis-, implementatie en innovatie vraagstukken. Het is ons niet bekend of deze mogelijke kennisagenda wordt gespecificeerd naar data en monitoring. We adviseren om dit advies opnieuw te wegen na het vaststellen van de hervormingsagenda, zodat dit in samenhang kan worden uitgevoerd.

[15] We gaan ervanuit dat de uitgangspunten voor de centrale, landelijke monitoring van de jeugdzorg (paragraaf 3.2.5) ook voor gebruik in deze context toepasbaar is als toetsingskader.

Voorgestelde planning	
2023	1. Op basis van de hervormingsagenda heroverwegen VWS en VNG in de eerste helft van 2023 het voorliggende advies. Waar nodig wordt de opzet en/of de planning gewijzigd. 2. In de uitvoering van dit advies wordt aangesloten op de meerjarige strategie data en monitoring en de bijbehorende governance structuur (advies 1a). In de tweede helft van 2023 verkent VWS in afstemming met de genoemde partijen met het ontwikkelen van de geadviseerde procedure.
2024	3. De procedure zou per 1 januari 2024 - en uiterlijk 1 juli 2024 - in werking kunnen treden.

3.3.2 Advies 2: Detaillering, uniformering en toegankelijkheid landelijke databronnen

Constatering: Verbetering van data en monitoring vraagt verdere detaillering en uniformering binnen en tussen landelijke databronnen (beleidsinformatie jeugd, Iv3, berichtenverkeer en DigiMV). Samen met meer toegankelijkheid van deze bronnen zijn dat randvoorwaarden voor de koppeling tussen bronnen. De daaruit volgende verbetering van (het gebruik en herkenbaarheid van) data en monitoring is nodig om te voorzien in de minimale landelijke informatiebehoefte en draagt tevens bij aan het vergroten van het leereffect op lokaal en regionaal niveau en het ontsluiten van data voor aanbieders, onderzoekers en toezichthouders.

2a – Investeer in de implementatie van de Iv3 standaarden	
Knelpunt	De Iv3 standaarden zijn recent verfijnd omdat voorgaande versie van de standaarden te algemeen geformuleerd bleken om inzicht te genereren over de uitgavenontwikkeling van de jeugdzorg.
Advies	Een verfijning van de taakvelden in het Iv3-model biedt gedetailleerder inzicht in de uitgaven jeugdzorg (*totale uitgaven per taakveld per gemeente* en *gemiddelde uitgaven per kind per taakveld*) en draagt zo bij aan betere sturing op het stelsel. De gehanteerde indeling beoogt gedetailleerder inzicht te bieden met een beperkte c.q. incidentele verhoging van administratieve lasten. Hiervoor zijn aanvullende investeringen gewenst (zie advies 2a en 2c).
Status	In de eerste helft van 2022 hebben BZK en VWS een uitwerking gemaakt van de categorieën in het Iv3-model, waarbij de 5 taakvelden voor individuele voorzieningen Wmo en jeugd zijn opgedeeld in 19 taakvelden[16]. De nieuwe indeling is opgebouwd conform de I-standaarden[17]. In aanloop naar de implementatie per 2023 is een ondersteuningsstructuur opgezet en wordt een inventarisatie uitgevoerd onder 5 gemeenten naar mogelijke knelpunten in de uitvoering.
Prioriteit	**Hoog.** De implementatie is gaande. Voortgang op de implementatie is nodig om de overige adviezen adequaat en in samenhang uit te kunnen voeren.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: continueer vanuit de ministeries van VWS en BZK de implementatie van de Iv3 standaarden. We adviseren daarbij in ieder geval de volgende stappen: - Monitor vanuit VWS en BZK meerjarig de implementatie van de Iv3-standaarden op de zeggingskracht van data. Bied vanuit de ministeries een ondersteuningsstructuur aan gemeenten om de kwaliteit van data te vergroten en de administratieve lasten te verminderen, bijvoorbeeld in

[16] Nadere informatie over de indeling is hier te vinden: https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuwsbrieven/ibi-nieuwsbrief/2022/ibi-nieuwsbrief-110

[17] Hier wordt gerefereerd aan de standaard productcode lijsten Jeugdwet en Wmo. Let op: daarmee worden naar schatting nog steeds 3.800 productcodes gebruikt door gemeenten in de Jeugdwet. De 570 landelijke productcodes zijn daar onderdeel van.

	de inrichting van de lokale administratie zodat vereiste informatie eenvoudiger wordt ontsloten. Gebruik de inventarisatie onder 5 gemeenten om te toetsen of (en zo ja, welke) ondersteuning aan gemeenten aanvullend wenselijk is. - Evalueer vanuit VWS en BZK de eerste uitvraag op basis van de nieuwe standaarden om desgewenst te komen tot aanpassingen in de Iv3-indeling per 2024, dan wel aanpassing van de ondersteuning aan gemeenten om de zeggingskracht van data te verhogen. Neem deze evaluatie mee in de verkenning van het laten aansluiten van de beleidsinformatie en de Iv3.
2.	Advies: een mogelijk knelpunt in de verfijning van de Iv3 standaarden zit in de Taakgerichte Uitvoeringsvariant, hoewel perspectieven daarop verschillen. We adviseren Rijk en gemeenten om in 2023 in de meerjarige strategie data en monitoring een keuze te maken over de toepassing van de Taakgerichte Uitvoeringsvariant in deze ontwikkeling ten behoeve van duidelijkheid aan het veld. Op dit moment kan niet worden voorzien in de minimale landelijke informatiebehoefte door en voor alle gemeenten die werken met de Taakgerichte Uitvoeringsvariant. Hoewel dat (technisch) wel mogelijk blijkt, blijft het vooralsnog een individuele keuze van gemeenten. Grofweg zien we voor de ambities m.b.t. de minimale landelijke informatie behoefte drie mogelijkheden: - Stoppen met de Taakgerichte Uitvoeringsvariant. - De Taakgerichte Uitvoeringsvariant verbinden aan minimale registratie-eisen m.b.t. aantallen, duur, verwijsstromen, wachttijden bij aanbieders en een onderbouwde raming van gerealiseerde uitgaven op het abstractieniveau van de (op dat moment geldende) Iv3-standaarden bij gemeenten. - Verlaag de ambitie op generiek inzicht in de koppeling aantallen en uitgaven op enig detailniveau. Gegeven de behoefte inventarisatie lijkt optie twee het meest passend. Dat past ook bij de ambitie tot het breder ontsluiten van het berichtenverkeer (advies 2b) en de ervaring van gemeenten die al op dergelijke manier werken met de Taakgerichte Uitvoeringsvariant. VNG en Rijk kunnen gemeenten ondersteunen bij de implementatie in de gemeentelijke registratiesystemen, contracten en sturingsrelaties, waarbij ondersteuning overlapt met de ondersteuningsstructuur voor de implementatie van de Iv3 standaarden. Een alternatief is dat Rijk en VNG accepteren (en uitspreken) dat aanvullende data-uitvragen nodig zullen zijn voor gemeenten en aanbieders die werken met de Taakgerichte Uitvoeringsvariant, met een gerichte verhoging van inspanning c.q. administratieve lasten tot gevolg. We gaan ervan uit dat deze ambitie past binnen de gezamenlijke, meerjarige strategie. We schatten in dat meedenken over oplossingen en het stellen van kaders - met in het uiterste geval een minimale registratieplicht - vanuit VWS als stelselverantwoordelijke bijdraagt aan de verbetering van data en monitoring én bijdraagt aan duidelijkheid richting het veld zodat gemeenten en aanbieders hierop kunnen anticiperen. We adviseren VWS om het Zorginstituut op korte termijn (nog in 2022) advies te vragen over deze afweging in relatie tot het beheer van de I-standaarden.
3.	Advies: het taakveld '*6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen*' (tot op heden '*Wijkteams')* in de nieuwe Iv3-standaarden geeft door de hoogte van het bedrag nog altijd beperkt inzicht in de ontwikkeling van uitgaven. We adviseren het ministerie van VWS om in 2023 in afstemming met BZK opdracht te verstrekken voor onderzoek naar mogelijkheden voor de verfijning van dit taakveld, zodat een verdere

	verfijning desgewenst kan worden meegenomen per 2025. Voorafgaand daaraan adviseren we VWS om twee stappen te ondernemen: - Onderzoek in de 1e helft van 2023 de mogelijke vermenging van toegang en eerstelijnsinzet met ambulante zorg- en hulpverlening door wijkteams in de geregistreerde inzet onder dit taakveld. - Stel in de 1e helft van 2023 op basis van de hervormingsagenda de gewenste toedeling vast van dit taakveld aan de Jeugdwet. Deze toedeling moet aansluiten bij de risicoverdeling tussen Rijk en gemeenten die volgt uit de hervormingsagenda. Dit betreft een inhoudelijk vraag die voorafgaand aan de data vraag (hoe kunnen we het taakveld verfijnen?) moet worden beantwoord, bij voorkeur in afstemming met BZK en Financiën.
4.	Advies: een voorwaarde voor het verhogen van de zeggingskracht van data in de centrale, landelijke databronnen is de harmonisatie van productcodes door het feitelijk terugdringen van het aantal productcodes dan wel het hanteren van centrale zorgprestatiecodes die op hoger abstractieniveau uit het 'web aan lokale en regionale productcodes'[18] herleid kunnen worden. De gewenste harmonisatie raakt naast de implementatie van de Iv3 standaarden ook aan de adviezen 2b en 2c. In de behoefte inventarisatie is aangegeven dat er voor de harmonisatie van productcodes al voorstel ligt. Vanuit het perspectief van data en monitoring onderschrijven we het belang van deze harmonisatie.

2b – Ontsluit het berichtenverkeer voor beleidsinformatie jeugd en derden	
Knelpunt	In het berichtenverkeer iJW zijn gedetailleerde gemeentelijke en regionale data beschikbaar. Deze data kunnen niet met dezelfde rijkheid worden ontsloten op landelijk niveau voor de beleidsinformatie jeugd en voor derden (toezichthouders en onafhankelijke onderzoeksinstituten als het CPB en SCP). Hieraan liggen op hoofdlijnen de volgende knelpunten ten grondslag: 1) het ontbreekt aan een wettelijke grondslag om de data uit het berichtenverkeer centraal te ontsluiten voor de beleidsinformatie jeugd en voor derden; gemeenten moeten daarvoor nu individueel toestemming verlenen, en 2) de data in het berichtenverkeer is (vooralsnog) van onvoldoende kwaliteit.
Advies	Het ontsluiten van data uit het berichtenverkeer voor de beleidsinformatie jeugd (CBS), toezicht en onafhankelijke onderzoeksinstituten, leidt tot meer gedetailleerd inzicht in aantallen en kosten op landelijk niveau en tot minder (vermijdbare) administratieve lasten. Door centraal dezelfde brondata te ontsluiten ontstaat ook een gelijke informatiepositie waardoor de herkenbaarheid van landelijke data voor gemeenten en aanbieders toeneemt en meer mogelijkheden ontstaan voor verdiepend onderzoek.
Status	In 2022 heeft onderzoek plaatsgevonden naar de bruikbaarheid van het iJW berichtenverkeer voor statistisch onderzoek. Het onderzoek bevestigt het potentieel voor het koppelen van data, maar constateert ook knelpunten in de (kwaliteit van de) data[19]. Het verbeteren van de kwaliteit van data is een voorwaarde voor het breder ontsluiten van deze data, waarbij het CBS en het Ketenbureau erop wijzen dat met de aangepaste iJW-standaarden per 2022 meerdere geconstateerde knelpunten naar verwachting verholpen zijn. Dit laatste moet nog worden getoetst.

[18] Naar schatting worden nog steeds 3.800 productcodes gebruik door gemeenten in de Jeugdwet. De 570 landelijke productcodes zijn daar onderdeel van.
[19] Voor een volledig overzicht van knelpunten zie: https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/21/vooronderzoek-gebruik-ijw-berichten-voor-statistiek

Prioriteit	**Hoog.** Het ontsluiten van het berichtenverkeer voor de beleidsinformatie jeugd en derden is belangrijk voor het verkrijgen van gedetailleerder inzicht in aantallen en kosten, de herkenbaarheid van landelijke data voor aanbieders en gemeenten en een vermindering van (vermijdbare) administratieve lasten.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: spreek als ministerie van VWS binnen de meerjarige strategie de ambitie uit om het berichtenverkeer breder te ontsluiten, mits aan de voorwaardelijke kwaliteit van data wordt voldaan. We adviseren VWS om nog in 2022 te starten met de voorbereiding van de wetswijziging voor de wettelijke grondslag om het berichtenverkeer te ontsluiten voor de beleidsinformatie jeugd, toezichtsdoeleinden en voor landelijk onderzoek door onafhankelijk onderzoeksinstituten als het CPB en het SCP.
2.	Advies: committeer je als gemeenten en aanbieders per 2022 (in de rol van opdrachtgever) aan de vereiste inspanningen ter verbetering van de kwaliteit van data uit het berichtenverkeer ten behoeve van de uniformering en koppeling van centrale databronnen: - Naar wij begrepen hebben vinden verkennende gesprekken plaats tussen Ketenbureau en het ministerie van VWS over de inventarisatie van benodigde inspanningen ter verbetering van de kwaliteit van data. We adviseren de uitkomsten over te nemen. - Gemeenten en aanbieders stemmen af - waar nodig ook met het ministerie van VWS - welke inspanningen en onderzoek verder nodig zijn. We wijzen in ieder geval op de suggestie van het CBS en het Ketenbureau voor vervolgonderzoek naar de aansluiting van data tussen de bronbestanden o.b.v. recente data conform de aangepaste iJW-standaarden waarmee naar verwachting meerdere geconstateerde knelpunten al verholpen zijn. Het toetsen van deze aanname draagt bij aan inzicht in het verder verbeteren van de kwaliteit van de data. Wanneer Rijk en VNG uitvoering geven aan het opstellen van een meerjarige strategie data en monitoring jeugd met bijbehorende governance structuur (advies 1a), ligt het voor de hand om de uitvoering van dit advies af te stemmen met de centrale coördinerende werkgroep.
3.	Advies: onderzoek in aanloop naar de wetswijziging voor de beoogde wettelijke grondslag vanuit het ministerie van VWS - in afstemming met CBS en het Ketenbureau - de alternatieven voor het tijdelijk ontsluiten van de data uit het berichtenverkeer. Hoe sneller dit plaatsvindt, des te groter de meerwaarde als tussentijdse oplossing. Twee aangedragen oplossingsrichtingen die we mee willen geven zijn: - Vraag als ministerie van VWS aan het Zorginstituut om inzicht in de adviezen die het ZiN heeft verstrekt bij vergelijkbare vraagstukken in de Zorgverzekeringswet. - Verken het opnemen van 'toestemming verlenen voor het ontsluiten van deze data door individuele gemeenten' in de inspanningsverplichting van de hervormingsagenda. Ook bij deze tussentijdse oplossingen wordt het ontsluiten van data uit het berichtenverkeer voor toezichtsdoeleinden en onafhankelijke onderzoeksinstituten als het CPB en het CBS meegenomen.
4.	Advies: mocht het realiseren van een wettelijke grondslag voor het ontsluiten van het berichtenverkeer voor de toezichthoudersrol en/of voor onafhankelijke onderzoeksinstituten als het CPB en SCP niet wenselijk of haalbaar blijken, dan adviseren we het ministerie van VWS om samen met het veld passende alternatieven te verkennen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan passende toegang tot micro-data van het CBS of een data-infrastructuur zoals Vektis als onafhankelijke datawarehouse biedt in de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg.

2c – Laat de indeling beleidsinformatie jeugd en Iv3 op elkaar aansluiten	
Knelpunt	De huidige indeling in de beleidsinformatie jeugd blijkt voor gemeenten, aanbieders en onderzoekers te algemeen geformuleerd om voor hen bruikbare inzichten te genereren over het gebruik van jeugdhulp en de ontwikkeling van het stelsel. Ook zijn deze categorieën onvoldoende herkenbaar voor het lokaal en regionaal duiden, toepassen en leren van de landelijke monitoringsresultaten.
Advies	Door de indeling van Iv3, de I-standaarden en de beleidsinformatie jeugd op elkaar aan te sluiten, kan een betere match worden gemaakt tussen de zorgvormen in de beleidsinformatie jeugd en de Iv3 taakvelden en kunnen bronbestanden beter gekoppeld worden. Een detaillering van gehanteerde categorieën in de beleidsinformatie jeugd die bijdraagt aan herkenbaarheid van data voor aanbieders en gemeenten, biedt hen beter toepasbare inzichten in het gebruik van jeugdzorg.
Prioriteit	**Hoog.** Net als advies 2a en 2b is dit belangrijk voor het verkrijgen van gedetailleerder inzicht in aantallen en kosten en meer herkenbaarheid van landelijke data voor aanbieders en gemeenten.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: het ministerie van VWS vindt het wenselijk om de evaluatie van de verfijnde Iv3 standaarden in 2023 mee te nemen in de verkenning van het laten aansluiten van beleidsinformatie en de Iv3. We adviseren VWS en BZK om na deze evaluatie - in samenhang met de mogelijke aanpassing van de Iv3 standaarden - het perspectief op de aansluiting te concretiseren. Daarop volgend kan eind 2023 opdracht worden verstrekt om de aansluiting van de indeling in de beleidsinformatie jeugd op de Iv3 standaarden en de I-standaarden voor te bereiden. We adviseren om daarbij in ieder geval het CBS, het Ketenbureau en het Zorginstituut (in een adviserende rol) te betrekken. Tijdens de voorbereiding raden we aan om de voorgenomen wijziging tijdig te onderzoeken met aandacht voor de betrouwbaarheid en zeggingskracht van de data.
2.	Advies: we adviseren de betrokken partijen om daarbij consequent te zijn in verwachtingen en ambities. Zolang de huidige indeling in beleidsinformatie jeugd wordt gehanteerd, is de kans groot dat de centrale data lokaal en regionaal beperkt worden gebruikt. Wees ervan bewust bij het toepassen van deze data in de monitoring van de hervormingsagenda dat gemeenten en aanbieders deze data vaak niet herkennen. Dit vraagt mogelijk extra inspanningen, afhankelijk van het doel en de governance.
3.	Advies: zet vanuit het ministerie van VWS in 2023 onderzoek uit naar de mogelijkheid om bij de uitvraag van beleidsinformatie jeugd door het CBS gelijktijdig ook de specifieke productcodes van gemeenten uit te vragen en deze voor individuele gemeenten te ontsluiten bij de beleidsinformatie. De aanname is dat tegen geringe administratieve lasten de herleidbaarheid van landelijke data voor individuele gemeenten sterk toeneemt. Deze data zijn immers al aanwezig bij aanbieders. Uiteraard moet dit worden getoetst. Dit onderzoek is primair bedoeld als tussentijdse verbetering voorafgaand aan het ontsluiten van het berichtenverkeer voor de beleidsinformatie, maar lijkt ook van waarde wanneer het berichtenverkeer op korte termijn wordt ontsloten. In dat geval draagt het onderzoek bij aan verdiepend inzicht (centraal en lokaal) in de herkenbaarheid en herleidbaarheid van de beleidsinformatie. Ook kan dit inzicht bijdragen aan het opstellen van adequate vertaaltabellen (zie volgende stap).

3.	Bij aanpassing van de indeling in een van de databronnen, adviseren we om in samenwerking met de beheerders van de databronnen vertaaltabellen te ontwikkelen om het verlies van zicht op trends en ontwikkelingen bij het omzetten van data zoveel mogelijk te beperken.

3.3.3 Advies 3: investeer in een centrale en integrale data-infrastructuur

Constatering: Er is geen centrale, integrale data-infrastructuur[20] voor het technisch en operationeel kunnen koppelen van landelijk dekkende databronnen met data op persoonsniveau in de jeugdzorg aan databronnen met gegevens over andere leefdomeinen en aan databronnen in de jeugdzorg op lokaal en regionaal niveau[21]. Dat belemmert het koppelen van data voor een rijker en integraal perspectief op landelijk én regionaal niveau en belemmert het koppelen van data voor (wetenschappelijke) onderzoeksdoeleinden. Bij mogelijkheden die er desondanks zijn voor het koppelen van databronnen, zien we grote regionale verschillen. Waarbij sommige gebruikers onvoldoende bekend lijken te zijn met de beschikbare data, onvoldoende toegang hebben tot data of deze bronnen (terecht en onterecht) niet kunnen koppelen.

3a – Investeer in een centrale, integrale data-infrastructuur	
Knelpunt	Een centrale data-infrastructuur ontbreekt voor het technisch en operationeel kunnen koppelen van verschillende landelijke databronnen in de jeugdzorg met data op persoonsniveau aan landelijk dekkende databronnen met gegevens over andere leefdomeinen en databronnen in de jeugdzorg op lokaal en regionaal niveau. Dat belemmert het koppelen van data voor een rijker en integraal perspectief op landelijk en regionaal niveau en voor (wetenschappelijke) onderzoeksdoeleinden.
Advies	Het ministerie van VWS en de VNG borgen een centrale, integrale data-infrastructuur voor het verbinden van landelijke en regionale databronnen met data op persoonsniveau binnen de jeugdzorg en aanpalende domeinen. Om zo monitoring, analyse en onderzoek vanuit de praktijkbehoeften van gemeenten, aanbieders en onderzoekers te faciliteren.
Prioriteit	**Hoog.** Waar adviezen 2a t/m 2c bijdragen aan de verbetering van data, draagt dit advies zorg voor de infrastructurele randvoorwaarden om data op persoonsniveau landelijk en regionaal te koppelen. De omvang van dit advies maakt het opstarten op korte termijn wenselijk.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: start vanuit het ministerie van VWS en de VNG op korte termijn met de voorbereiding die nodig zijn voor onderbouwde besluitvorming over een centrale, integrale data-infrastructuur. We adviseren het ministerie van VWS om daarbij vroegtijdig (nog in 2022) afstemming te zoeken met het ministerie van BZK in het kader van de Interbestuurlijke Datastrategie Nederland.
2.	Advies: geef vanuit het ministerie van VWS en de VNG in de eerste helft van 2023 opdracht voor het uitwerken van mogelijke en gewenste uitvoeringsvarianten voor het borgen van een centrale, integrale data-infrastructuur. Stem deze opdracht in ieder geval af met het ministerie van BZK (Interbestuurlijke

[20] De adviezen in subparagraaf 3.3.2 over de detaillering, uniformering en toegankelijkheid van landelijke databronnen dragen bij aan het kunnen koppelen van databronnen zonder dat de zeggingskracht verloren gaat. De aanpassing van databronnen zelf zorgt echter nog niet voor het technisch en praktisch kunnen verbinden van data. Dat vraagt ook infrastructurele oplossingen. Als voorbeeld van een data-infrastructurele oplossing wijzen we op Vektis die als onafhankelijke partij in de Zvw en de Wlz declaratiegegevens verzamelt en ontsluit.
[21] Van deze databronnen is geen limitatieve lijst beschikbaar. Kern van de data-infrastructuur is dat gemeenten, aanbieders en onderzoekers lokaal en regionaal onder voorwaarden hun databronnen kunnen koppelen aan centrale databronnen. De data-infrastructuur dient daarmee voor de koppeling van zowel huidige als toekomstige lokale en regionale databronnen.

	Datastrategie) en de directies binnen VWS die belast zijn met de (integrale) monitoring in andere zorgdomeinen. Een klankbordgroep met technische, wetenschappelijke en inhoudelijke expertise van het jeugddomein bij het opstellen én het uitvoeren van deze opdracht lijkt wenselijk. Het uitwerken van de verschillende varianten past niet binnen de looptijd en de opzet van dit plan van aanpak. Dat vraagt immers een grotere inspanning op basis van gevarieerde expertise en een zorgvuldig traject. Het belang van een goed geïnformeerd besluit is dermate groot dat we adviseren om hiervoor een zelfstandige opdracht uit te zetten (intern of extern). We adviseren deze opdracht vanwege het belang te voorzien van een bestuurlijke opdracht. Conform het advies van de werkgroep data en monitoring adviseren we aan te sluiten bij onderliggende en reeds bestaande ontwikkelingen (niet domein-specifiek), en wijzen we op de mogelijke uitvoeringsvarianten uit het advies van de werkgroep die in het onderzoek kunnen worden betrokken: - Beleg de verantwoordelijkheid voor het opzetten en borgen van de centrale, integrale data-infrastructuur bij één van de partijen in de vijfhoek. - Beleg de verantwoordelijkheid voor het opzetten en borgen van een data-infrastructuur bij een neutrale autoriteit in het jeugddomein. - Beleg de verantwoordelijkheid voor het opzetten en borgen van de data-infrastructuur bij het Rijk (stelselverantwoordelijke), in samenwerking met de partijen die verantwoordelijk zijn voor het databeheer. - Breng de verantwoordelijkheid voor het opzetten en borgen van de data-infrastructuur bij een samenwerking tussen overheden en kennispartners, zoals bijvoorbeeld het consortium Population Health Data NL.
3.	Advies: ontwikkel als ministerie van VWS en de VNG aansluitend (of als onderdeel van bovengenoemde opdracht) samen met het veld een werkwijze voor het systematisch identificeren van gebruikersbehoeften. Dit is nodig om bij het vormgeven en borgen van de data-infrastructuur invulling te geven aan de relatie tussen het centraal ontwikkelen en beheren van de data-infrastructuur, en het systematisch identificeren van (lokale) behoeften van gemeenten, aanbieders, Rijk, toezichthouders en onderzoekers / kennisinstituten. Voor de uitwerking van dit advies lijkt het vooralsnog verstandig om de hervormingsagenda en de uitwerking van adviezen 1a en 1b af te wachten. Zodat deze werkwijze in samenhang kan worden uitgevoerd. Dit onderdeel van het advies kan in tijd en prioriteit dan ook volgen op deze adviezen.

3b – Zorg dat alle gemeenten toegang hebben tot centrale CBS-data	
Knelpunt	Lokaal en regionaal zijn er verschillen in de toegang tot landelijke databronnen en het koppelen van deze landelijke databronnen aan lokale en regionale bronnen. Gemeenten en aanbieders tonen aan dat lokaal en regionaal gebruik van CBS microdata en/of maatwerkverzoeken bij CBS mogelijk zijn, maar dat blijkt niet voor alle gemeenten vanzelfsprekend. Meerdere gemeenten en aanbieders ervaren drempels in termen van kosten, capaciteit en expertise bij de toegang tot deze data(bronnen) en analyses.
Advies	De VNG verkent de behoeften en mogelijkheden voor het faciliteren van een gelijke toegang tot microdata van CBS voor alle gemeenten, en de mogelijkheden voor gelijke toegang tot

	maatwerkverzoeken CBS (delen van kennis en inzicht). Dit biedt een gelijk speelveld voor gemeenten en aanbieders, ongeacht grootte en financiële positie van individuele gemeenten.
Prioriteit	**Midden.** De waarde van het advies voor sommige gemeenten, regio's en aanbieders is hoog, maar de uitwerking heeft generiek niet de hoogste urgentie. Uitvoering van het advies past onder de meerjarige verbetering van het stelsel onder de hervormingsagenda jeugd.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: inventariseer vanuit de VNG in 2023 of 2024 de mogelijkheden om de toegang tot CBS-microdata voor alle gemeenten gelijk te ontsluiten en zo te faciliteren in een gelijk speelveld voor gemeenten en regio's. Om te zorgen dat de inzet vanuit de VNG aansluit op de praktijkbehoefte van gemeenten, adviseren we in ieder geval de volgende vragen voor de inventarisatie: 1) Wat loopt er op dit vlak allemaal, wat is de behoefte van gemeenten en wat is het perspectief van gemeenten op een coördinerende rol hierin van de VNG? 2) Wat zijn de financiële, technische en inhoudelijke mogelijkheden om hierin vanuit de VNG een coördinerende rol te vervullen t.b.v. een gelijk speelveld voor gemeenten?
2.	Advies: overweeg als VNG om in het verlengde daarvan de mogelijkheden te onderzoeken om maatwerkverzoeken breder te ontsluiten en daarmee de financiële drempel voor individuele gemeenten te verkleinen. Draagt bij aan gelijk speelveld en biedt mogelijkheden voor het (meer systematisch) uitwisselen van kennisbehoeften en inzichten tussen gemeenten.

3c – Ontwikkel een centrale populatiemonitor jeugd voor het meten van maatschappelijk resultaat	
Knelpunt	Hoewel de beleidsinformatie jeugd door CBS van integraal perspectief wordt voorzien (zie de Jeugdmonitor), is er geen centrale longitudinale populatiemonitor jeugd voor het meten van maatschappelijk resultaat waarin populatiekenmerken, risicofactoren en beschermende factoren worden afgezet tegen het gebruik en de kosten van jeugdzorg met voldoende detailniveau om te voorzien in behoefte van gemeenten, aanbieders en onderzoekers. Ook worden belemmeringen ervaren in de toegang tot dergelijke data voor (wetenschappelijk) onderzoek van buitenaf.
Advies	Ontwikkel een populatiemonitor die voorziet in een brede behoefte om het functioneren van het jeugdstelsel te duiden met een integraal gezins- en omgevingsperspectief. Dus met een breder perspectief op maatschappelijk resultaat en de verwevenheid van jeugdzorg met andere domeinen, bij voorkeur als onderdeel van de landelijke monitor jeugd. Bied daarbij ook mogelijkheden om via onderzoek kennis over de effectiviteit en kwaliteit van jeugdzorg te vergroten.
Prioriteit	**Midden.** Dit advies heeft niet de hoogste urgentie. Uitwerking van dit advies kan volgen op de uitwerking van de centrale data-infrastructuur (advies 3a).
Mogelijke stappen	
1.	Advies: geef vanuit het ministerie van VWS en de VNG opdracht aan een expertgroep om op basis van beschikbare onderzoeken en voorbeelden van (regionale) populatiemonitors een basis te formuleren voor een longitudinale populatiemonitor jeugd (*hoe staat de jeugd ervoor?*). We adviseren voor deze opdracht in ieder geval de volgende uitgangspunten: - De monitor dient inzicht te genereren over 'de staat van de jeugd' en de prestaties van de (lokale) voorzieningen voor jeugd en gezin. De longitudinale populatiemonitor dient daarbij aandacht te

	hebben voor risico- en beschermende factoren op populatieniveau, en de verwevenheid van jeugdzorg met andere domeinen zoals school. - Voor de monitor operationaliseert de expertgroep op basis van wetenschappelijke inzichten een definitie van maatschappelijk resultaat voor het jeugddomein. - In afstemming met gemeenten en aanbieders doet de expertgroep een voorstel voor het ontsluiten van de populatiemonitor op toegankelijke en lokaal en regionaal bruikbare wijze. Gemeenten en aanbieders krijgen idealiter toegang tot (geaggregeerde) data en monitoringsresultaten die toegankelijk zijn voor een bredere doelgroep. - De expertgroep doet een voorstel voor het ontsluiten van de data in de populatiemonitor voor onderzoeksdoeleinden. Het lijkt verstandig om hierbij aan te sluiten bij de voortgang t.a.v. de data-infrastructuur (advies 3a). - Bij de gehele opdracht wordt gebruik gemaakt van bestaand onderzoek naar relevante populatiekenmerken, risicofactoren en beschermende factoren. Ook wordt waar mogelijk aangesloten of voortgebouwd bij de Jeugdmonitor van CBS. Afhankelijk van de opbrengst van de expertgroep kan de populatiemonitor als zelfstandige monitor worden vormgegeven, maar voorkeur gaat uit naar het onderbrengen van deze monitor binnen de landelijke monitoring van de jeugdzorg.
2.	Advies: draag er als ministerie van VWS (in haar opdrachtverlening) zorg voor dat een centrale populatiemonitor jeugd onderdeel uitmaakt van een centrale data-infrastructuur (advies 3a), zodat op persoonsniveau data ontsloten en gekoppeld kunnen voor analyse en onderzoek. Bijvoorbeeld door cohort analyses op groepen jeugdigen die hulp ontvangen om zo het verloop, de impact van omgevingsfactoren, de effectiviteit van geboden zorg en het langdurig effect op het kind. Mochten adviezen over de meerjarige strategie data en monitoring jeugd met de bijbehorende governance structuur overgenomen worden (advies 1a), dan ligt het voor de hand om deze ontwikkelingen onder te brengen bij de centrale coördinerende werkgroep.
3.	Advies: draag er vanuit VWS en VNG zorg voor dat een centrale populatiemonitor jeugd wordt verbonden aan de landelijke en lokale/regionale kennisinfrastructuur. We adviseren om aan te sluiten bij afspraken hierover in de hervormingsagenda.

3.3.4 Investeer in een data gedreven stelsel

Constatering: In de praktijk blijft potentieel in data en monitoring onbenut wanneer individuele organisaties niet goed met data kunnen werken. Zo zijn niet alle gemeenten en aanbieders voldoende bekend met de mogelijkheden van data gedreven werken, en beschikken zij niet allen over voldoende capaciteit en expertise. Ook inzichten en resultaten uit de landelijke monitoring jeugd krijgen momenteel beperkt opvolging.

4a – Start een actieplan data gedreven werken	
Knelpunt	Gemeenten en aanbieders constateren dat de variatie in kennis en kunde om met data te werken groot is. Ondanks de beschikbaarheid van ondersteuning en verschillende initiatieven vanuit brancheverenigingen, ondersteuningsstructuren en kennisinstituten. Daardoor blijft in de praktijk veel potentieel voor leren en tijdig (bij)sturen op basis van data en monitoring onbenut.

Advies	Gemeenten en aanbieders worden vanuit een landelijk en regionaal activiteitenprogramma ondersteund bij het (verder) investeren in de organisatieontwikkeling om adequaat te kunnen werken met (de resultaten van) data en monitoring.
Prioriteit	**Hoog.** Data gedreven werken vraagt een langdurige investering in gemeenten en aanbieders. Hierin tijdig investeren draagt bij aan het benutten van investeringen in data en monitoring.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: verken vanuit de VNG in de eerste helft van 2023 de concrete behoefte rondom data gedreven werken als input voor een meerjarig actieplan met als doel om de structurele kennis en kunde bij gemeentelijke organisaties te versterken. De VNG hecht eraan dat voor de effectiviteit van deze aanpak *eerst* meer inzicht wordt verkregen in wat daadwerkelijk nodig is. Dat leidt naar verwachting tot een gevarieerd actieplan met diverse vormen en intensiteit van ondersteuning. Gegeven de urgentie achten we het waardevol als het actieplan in de tweede helft van 2023 in werking treedt.
2.	Advies: het lijkt verstandig om een meerjarig actieplan 'data gedreven werken' vorm te geven vanuit het lopend programma van VNG Realisatie. Sluit aan bij wat er is. We willen recht doen aan het verzoek van de VNG voor nader onderzoek, en adviseren daarbij om de huidige inzet van de VNG Realisatie in ieder geval te toetsen - en waar nodig te verrijken - op de volgende onderdelen: - Het inzichtelijk en toegankelijk maken van scholingsaanbod - Het inventariseren, inzichtelijk maken en toegankelijk maken van beschikbare data en van beschikbare voorbeelden/geleerde lessen van (leren van) monitoring jeugd - Het lokaal en regionaal ondersteunen van gemeenten en aanbieders bij het voeren van het goede gesprek over data: duiden, toepassen en leren van data - Het ondersteunen van gemeenten en aanbieders bij het ontwikkelen van expertise - Het centraal beschikbaar stellen van expertise waar gemeenten aanspraak op kunnen maken bij technische en inhoudelijke kennisvragen. Bijvoorbeeld ten aanzien van privacy en het goed inrichten van administratieve systemen Op basis van de ondersteuningsbehoeften van gemeenten kan worden vastgesteld welke looptijd en intensiteit in dit actieplan noodzakelijk / passend is.
3.	Advies: stel als brancheverenigingen in de eerste helft van 2023 ook een actieplan 'data gedreven werken' op voor aanbieders. Ook hier adviseren we eerst een onderzoek uit te voeren om de ondersteuningsbehoefte te concretiseren. En adviseren we ook aanbieders om een actieplan op te stellen met in ieder geval de bovengenoemde elementen.
4.	Advies: het lijkt inhoudelijk waardevol en kostenefficiënt om de actieplannen van gemeenten en aanbieders (in ieder geval op onderdelen) gezamenlijk uit te voeren. Bijvoorbeeld t.a.v. het bevorderen van gespreksvoering en samenwerking tussen gemeenten en zorgaanbieders op basis van data. Bij het opstellen van de actieplannen in de eerste helft van 2023, adviseren we de VNG en brancheverenigingen hierover af te stemmen en waar mogelijk samen te werken.
5.	Advies: werk als VNG en ministerie van VWS in de tweede helft van 2023 - in aansluiting op de actieplannen en de hervormingsagenda - een voorstel uit om meerjarig invulling te geven aan de ondersteuning van het lokaal en regionaal duiden en leren van landelijke monitoringsresultaten. Daarbij wordt ook gekeken naar het toegankelijk maken van lokale lessen voor andere gemeenten.

	Het ligt in de lijn der verwachting dat een dergelijke ondersteuning ook van meerwaarde is in de monitoring van de hervormingsagenda. De uitwerking van deze ondersteuning is daarom afhankelijk van de uiteindelijke afspraken in de hervormingsagenda, de monitoring van de hervormingsagenda en de uitwerking van het actieplan data gedreven werken van de VNG. We kunnen daar niet op vooruitlopen, maar complementaire vormen die hiervoor in de tweede helft van 2023 verkend kunnen worden zijn: - Onderbrengen bij bestaande ondersteuningsstructuren als VNG Realisatie en het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd - Ondersteuningsstructuur conform 'de vliegende brigade' van ZonMw t.b.v. gemeentelijke ondersteuning die vraaggericht beschikbaar is bij de ontwikkeling van de aanpak personen met onbegrepen gedrag - De lokaal / regionaal duiden van monitoringsresultaten en onderzoeksresultaten opnemen in opdrachten die vanuit het Rijk worden verstrekt

4b – Ondersteun gemeenteraden met data en monitoring	
Knelpunt	De variatie in kennis en kunde om met data te werken groot is, niet alleen onder gemeenten en aanbieders maar ook bij gemeenteraden. Inzicht in het functioneren van het stelsel is ook lokaal van belang omdat democratische verantwoording over de lokale inrichting en sturing ook lokaal plaatsvindt binnen de gemeenteraden.
Advies	Gemeenteraden worden ondersteund bij zicht krijgen op het functioneren van het lokale en regionale stelsel op een passende en toegankelijke wijze. Er wordt bekeken of ondersteuning aan raadsleden bij het lezen en duiden van data wenselijk is.
Prioriteit	**Midden.** Dit advies heeft niet de hoogste urgentie, maar we achten het waardevol om mogelijk ondersteuningsaanbod nog deze raadsperiode (tot 2026) te ontwikkelen.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: verken als ministeries van VWS en BZK samen met de VNG in hoeverre gemeenteraadsleden behoefte hebben aan ondersteuning bij het centraal verkrijgen, duiden en toepassen van data en monitoring jeugd, zodat gemeenteraden deze informatie kunnen gebruiken om inzicht te krijgen hoe ze lokaal en regionaal presteren. Op Rijksniveau moet voorafgaand aan dit onderzoek een antwoord worden geformuleerd op de vraag of het publiekelijk verstrekken van dergelijke info passend is wanneer deze informatie raadsleden en belanghebbenden zoals burgers kan helpen om het presteren van gemeenten te beoordelen. We adviseren om - aansluitend bij de uitspraak van het Rijk op bovenstaande vraag - ook te verkennen op welke manier vanuit een centrale structuur passend invulling kan worden gegeven aan het centraal ontsluiten van informatie voor dan wel de ondersteuning van raadsleden bij het gebruiken van data. Het ligt voor de hand om daarbij ook (de wetenschappelijke instituten van) politieke partijen en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden bij te betrekken.

4c – Evalueer de toepassing en opvolging van de Jeugdmonitor en de beleidsinformatie jeugd	
Knelpunt	Vanuit beleidsinformatie jeugd en de Jeugdmonitor worden monitoringsresultaten én verdiepende onderzoeken op basis van deze monitoringsresultaten beschikbaar gesteld. Rijk en gemeenten constateren daar in de praktijk onvoldoende gebruik van wordt gemaakt om het potentiële leereffect te benutten, maar waarom is niet bekend.
Advies	Evalueer de toepassing en opvolging van de Jeugdmonitor en de beleidsinformatie jeugd om te achterhalen hoe de waarde van de landelijke monitoring voor het stelsel kan worden vergoot. Daarmee komen investeringen in data en monitoring beter tot hun recht en kan het potentieel van data en monitoring voor verbetering van het stelsel (nog) beter worden benut.
Prioriteit	**Laag.** Dit advies heeft niet de hoogste urgentie. Het kan waardevol zijn om dit op een later moment te evalueren als verbeteringen in data en monitoring zijn ingezet.
Mogelijke stappen	
1.	Advies: laat het ministerie van VWS laat samen met de betrokken ministeries in 2024 een lerende evaluatie uitvoeren naar het gebruik en de opvolging van de monitoringsresultaten uit de beleidsinformatie jeugd, de Jeugdmonitor en de daarop volgende verdiepende onderzoeken. Met als doel mogelijkheden identificeren om de monitoringsresultaten en de opvolging daarvan beter aan te laten sluiten bij de behoeften van gebruikers in het veld.
2.	Advies: committeer je als ministerie van VWS en betrokken ministeries aan de adviezen uit deze evaluatie om de terugkoppeling en opvolging van de landelijke monitoring jeugd te optimaliseren.

3.4 Prioritering adviezen

De adviezen in het plan van aanpak zijn geprioriteerd op basis van urgentie en de ambities die volgen uit de behoefte inventarisatie. In deze paragraaf zijn de adviezen per prioriteitsniveau weergegeven.

Adviezen met prioriteit **hoog.** Een overzicht:

Nr.	Advies	Toelichting
1a	Richt een centrale governance in voor de ontwikkeling van data en monitoring.	Dit advies heeft de hoogste prioriteit omdat over de inhoudelijke adviezen vaak geen volledige consensus bestaat binnen en tussen de perspectieven. Keuzes over eenduidige ambitie en sturing draagt randvoorwaardelijk bij aan de effectiviteit van de overige adviezen.
2a	Investeer in de implementatie van de Iv3 standaarden	De implementatie is gaande. Voortgang op de implementatie is nodig om de overige adviezen adequaat en in samenhang uit te kunnen voeren.
2b	Ontsluit het berichtenverkeer voor beleidsinformatie jeugd en derden	Het ontsluiten van het berichtenverkeer voor de beleidsinformatie jeugd en derden is belangrijk voor het verkrijgen van gedetailleerder inzicht in aantallen en kosten, de herkenbaarheid van landelijke data voor aanbieders en gemeenten en een vermindering van (vermijdbare) administratieve lasten.
2c	Laat de indeling beleidsinformatie jeugd en Iv3 op elkaar aansluiten	Net als advies 2a en 2b is dit belangrijk voor het verkrijgen van gedetailleerder inzicht in aantallen en kosten en meer herkenbaarheid van landelijke data voor aanbieders en gemeenten.
3a	Investeer in een centrale, integrale data-infrastructuur.	Waar adviezen 2a t/m 2c bijdragen aan de verbetering van data, draagt dit advies zorg voor de infrastructurele randvoorwaarden om data op persoonsniveau landelijk en regionaal te koppelen. De omvang van dit advies maakt het opstarten op korte termijn wenselijk.
4a	Start een actieplan data gedreven werken voor gemeenten en aanbieders.	Data gedreven werken vraagt een langdurige investering in gemeenten en aanbieders. Hierin tijdig investeren draagt bij aan het benutten van investeringen in data en monitoring.

Adviezen met prioriteit **midden.** Een overzicht:

Nr.	Advies	Toelichting
1b.	Creëer één afstemmingsprocedure waar nieuwe data-uitvragen worden gecoördineerd.	De waarde van het advies voor het veld lijkt hoog, maar de uitwerking kan volgen op de meerjarige strategie data en monitoring en bijbehorende governance structuur (advies 1a).
3b.	Zorg dat alle gemeenten toegang hebben tot centrale CBS-data.	De waarde van het advies voor sommige gemeenten, regio's en aanbieders is hoog, maar de uitwerking heeft generiek niet de hoogste urgentie. Uitvoering van het advies past onder de meerjarige verbetering van het stelsel onder de hervormingsagenda jeugd.
3c.	Ontwikkel een centrale populatiemonitor jeugd voor het meten van maatschappelijk resultaat	Dit advies heeft niet de hoogste urgentie. Uitwerking van dit advies kan volgen op de uitwerking van de centrale data-infrastructuur (advies 3a).
4b.	Ondersteun gemeenteraden met het gebruik van data en monitoring	Dit advies heeft niet de hoogste urgentie, maar we achten het waardevol om mogelijk ondersteuningsaanbod nog deze raadsperiode (tot 2026) te ontwikkelen.

Adviezen met prioriteit **laag.** Een overzicht:

Nr.	Advies	Toelichting
4c.	Evalueer de toepassing en opvolging van de Jeugdmonitor en de beleidsinformatie jeugd	Dit advies heeft niet de hoogste urgentie. Het kan waardevol zijn om dit op een later moment te evalueren als verbeteringen in data en monitoring zijn ingezet.

4 Slotwoord

De landelijke monitoring van de jeugdzorg voorziet in verschillende behoeften van Rijk, gemeenten en aanbieders. Als doel van de landelijke monitoring onderschrijven zij allen om het functioneren van het jeugdstelsel op hoofdlijnen inzichtelijk te maken om daarmee zowel tijdig (bij)sturen als leren binnen het stelsel te faciliteren. Daarmee dient de landelijke monitoring twee subdoelen:

- Signaleren van overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten, regio's en instellingen.
- In beeld brengen van ontwikkelingen over de jaren heen.

Dit plan van aanpak bevat verschillende voorstellen voor de verdere verbetering van de landelijke data en monitoring jeugd op basis van de behoeften en ambities die volgen uit de behoefte inventarisatie. DSP-groep hoopt dat deze adviezen er aan bijdragen dat de landelijke data en monitoring jeugd doorontwikkeld kunnen worden tot een sterkere basis voor inzicht en gesprek over de effecten van het gevoerde beleid en over de vraag of we gezamenlijk op de juiste koers zit.

De vervolgstap op dit plan van aanpak is het uitwerken van de minimale landelijke informatiebehoefte tot een voorstel voor een (aanzet tot een) basisset aan indicatoren voor een centrale monitor jeugdstelsel. Dit vraagt verdere operationalisatie van de minimale informatiebehoefte ('*wat wil je minimaal weten?*') op basis van keuzes over de voorgestelde investeringen. Hiervoor gaan we graag verder gesprek met Rijk en gemeenten.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oevers in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers..

DSP-Groep is ISO 9001-2015 gecertificeerd